

Decyzja
Prezydium KK
nr 132/21

ws. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych
ustaw

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przedstawia uwagi do projektu ustawy MS z dnia 26.08.2021 r. o *zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” pozytywnie ocenia następujące proponowane zmiany:

- w art. 1 zmiana 11) dotycząca nałożenia na profesjonalnych pełnomocników obowiązku wyraźnego wyodrębnienia wniosków dowodowych we wnoszonym piśmie. Zmiana ta powinna ułatwić sądowi prowadzenie postępowania oraz przyczynić się do jego przyspieszenia,
- w art. 1 zmiana 22) dotycząca art. 183 (5) k.p.c, która określa tryb w jakim mediator występuje do sądu o przyznanie wynagrodzenia,
- w art. 1 zmiana 23) dotycząca art. 183 (13) par 2 k.p.c, która pozwoli na możliwość ugodzenia się przez strony w ramach ugody także co do innych roszczeń, nieobjętych pozwem, w związku z którym skierowane zostały do mediacji,
- w art. 1 zmiana 24) dotycząca nowej treści art. 183(14) k.p.c zgodnie, z którą w sytuacji, gdy ugoda dotyczy kilku postępowań sądowych, strony wskazują sąd, który ma przeprowadzić postępowanie uregulowane w tym przepisie, co powinno przyczynić się do ułatwienia stronom oraz sądowi zatwierdzanie ugód,
- w art. 1 zmiana 39) polegająca na umożliwienie sądowi przesłania wraz z uzasadnieniem postanowienie podlegające zaskarżeniu, wydane na posiedzeniu niejawnym. Zmiana ta powinna przyczynić się do przyspieszenia postępowania,
- w art. 1 zmiana 72) polegająca na przekazaniu sądowi II instancji rozpatrywania zażaleń na postanowienie co do zabezpieczenia, co powinno przyczynić się do przyspieszenia postępowania.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” negatywnie ocenia następujące proponowane zmiany:

- w art. 1 zmiana 3) polegająca na uniemożliwieniu wyłączenia sędziego niebędącego członkiem składu orzekającego. Czasami zachodzą okoliczności uzasadniające wyłączenie sędziego lub nawet wszystkich sędziów danego sądu, jeżeli pozwanym jest ten sąd. W przypadku spraw rozpatrywanych przez składy wieloosobowe na posiedzeniach niejawnych o składzie sądu strona dowiadyuje się z wydanego orzeczenia. Dotyczy to instancji odwoławczych, w tym Sądu Najwyższego. Brak możliwości złożenia z góry wniosku o wyłączenie sędziego będzie powodował konieczność składania wniosku o wznowienie postępowania na podstawie art. 401 pkt 1 k.p.c. co oznacza nowe postępowanie, tym razem wznowieniowe lub skargę do ETPC,

- w art. 1 zmiana 33) polegająca na umożliwieniu sądowi zamknięcia rozprawy w drodze postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym. Mimo, iż proponowany przepis przewiduje obowiązek uprzedzenia stron o tej możliwości i umożliwienie im zabranie głosu w piśmie procesowym przed wydaniem postanowienia, proponowane rozwiązanie, uniemożliwiając stronom odniesienie się do twierdzeń przeciwnika procesowego, w praktyce ograniczy prawo do obrony swoich praw. Prawo do jawnego rozpatrzenia sprawy wynika z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP,

- w art. 1 zmiana 34) przepis zgodnie z treścią ma charakter porządkujący. Zmiana nie obejmuje jednak możliwości zgłoszenia wiążącego dla sądu sprzeciwu strony odnośnie przesłuchania konkretnych świadków na piśmie. Pozostawienie przepisów o przeprowadzaniu przesłuchania świadków na piśmie pozostają w sprzeczności z zasadą bezpośredniości postępowania.

Zgodnie z uzasadnieniem do projektu, projekt zmierza do uproszczenia obowiązujących procedur, co przełoży się na zmniejszenie obciążenia sądów pracą i skrócenie czasu trwania postępowań. Celem zmian jest także ułatwienie stronom i pełnomocnikom kontaktu z sądem, ułatwienie konsumentom dochodzenia swoich praw na drodze sądowej oraz wypełnienie luk w obowiązującym prawie.

Autorzy projektu dostrzegli, iż niektóre kwestie wymagają ponownego przeanalizowania zaproponowanych rozwiązań. Wątpliwości zgłaszane przez środowiska orzecznicze, ale też dostrzeżone przez samych projektodawców, wymagały podjęcia prac zmierzających do ich wyeliminowania. Podkreślenia wymaga, iż realizując cel uporządkowania przepisów procedury cywilnej, nie zawarto w projekcie propozycji przepisów, o które wnioskowali partnerzy społeczni, a których potrzebę wprowadzenia dostrzegła również Rada Ministrów:

I. W projekcie brak jest propozycji uzupełnienia przepisów dotyczących zabezpieczenia, o możliwość nakazania przez sąd dalszego zatrudnienia przez pracodawcę, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania, pracownika podlegającego szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy. Propozycja wskazanej zmiany legislacyjnej zawarta była w rządowym projekcie ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary¹. Konieczność wprowadzenia zmiany wynika z obowiązku państwa Polskiego realizacji postanowień Konwencji Nr 135 MOP dotyczącej Ochrony przedstawicieli pracowników w przedsiębiorstwach i przyznawania im ułatwień, w zakresie zapewnienia przedstawicielom pracowników skutecznej ochrony przeciwko wszelkim aktom krzywdzącym, włącznie ze zwolnieniem, podjętym ze względu na przynależność związkową lub uczestnictwo w związku zawodowym. Gwarancje ochrony trwałości stosunku pracy działaczy związkowych zawarte w prawie materialnym (zakaz rozwiązania stosunku pracy bez zgody zarządu związku zawodowego, obowiązek wypłaty wynagrodzenia za cały czas trwania procesu oraz prawo do przywrócenia do pracy) powinny mieć odpowiednie przełożenie na ich prawa procesowe związane z roszczeniem restytucyjnym (przywrócenie do pracy, ustalenie bezskuteczności wypowiedzenia) w razie zwolnienia, wypowiedzenia lub rozwiązania stosunku pracy. Same gwarancje wynikające z prawa materialnego są bowiem niewiele warte, o ile iluzoryczne staje się ich dochodzenie przed sądem pracy. Istotą przepisów procesowych jest zabezpieczenie przymusowej realizacji roszczeń gwarantowanych przepisami prawa materialnego.

Ponadto na mocy art. 10 ust. 1 dyrektywy Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy, bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły i pracownic karmiących piersią (dziesiąta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) podobnej ochronie (zakaz zwalniania) podlegają pracownice w ciąży, pracownice, które niedawno rodziły oraz pracownice karmiące piersią. W wyroku TSUE z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie C-103/16 Trybunał wskazał, iż ze względu na negatywne skutki ochrona reparatorna, nawet w przypadku gdy prowadzi ona do przywrócenia zwolnionej pracownicy do pracy lub do wypłaty niepobranych z powodu zwolnienia wynagrodzeń, nie może zastąpić ochrony prewencyjnej. Co prowadzi do wniosku, iż objęcie ochroną stosunku pracy przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem wymaga od państwa zapewnienia zarówno ochrony przed samym zwolnieniem z pracy jak i ochrony przed konsekwencjami zwolnienia

¹ [https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/Projekty/8-020-1211-2019/\\$file/8-020-1211-2019.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/Projekty/8-020-1211-2019/$file/8-020-1211-2019.pdf)

z pracy zakazanego na podstawie przepisów, do którego mimo wszystko doszło. Choć wynikająca z innych norm, wskazana zasada ochrony stosunku pracy powinna znaleźć analogiczne zastosowanie do działaczy związkowych. Wprowadzenie instytucji zabezpieczenia w sprawach o uznanie wypowiedzenia stosunku pracy za bezskuteczne lub o przywrócenie do pracy pracowników, których stosunek pracy podlega szczególnej ochronie, będzie stanowić odmianę ochrony prewencyjnej, przez zniwelowanie negatywnych skutków wypowiedzenia lub rozwiązania stosunku pracy dokonanego z naruszeniem przepisów. Jednocześnie uzupełni to obecną formę ochrony reparacyjnej (uznanie zwolnienia za nieważne i przywrócenie do pracy).

Dodatkowym argumentem przemawiającym za koniecznością uzupełnienia we wskazany sposób przepisów procedury cywilnej jest przyjęta Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (tzw. dyrektywa ws. ochrony sygnalistów), która nakazuje, aby środki ochrony sygnalisty przed działaniami odwetowymi obejmowały również toczące się postępowanie sądowe (art. 21). Na państwach członkowskich do dnia 17 grudnia 2021 r. spoczywa obowiązek wprowadzenia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do wykonania niniejszej dyrektywy (art. 28).

W konsekwencji, w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U.2020.1575) po art. 755¹ należy dodać art. 755^{1a}. w brzmieniu:

„Art. 755^{1a} § 1. W sprawach z zakresu prawa pracy, w których pracownik podlegający szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia dochodzi roszczenia o uznanie wypowiedzenia stosunku pracy za bezskuteczne lub o przywrócenie do pracy, sąd na wniosek uprawnionego może na każdym etapie postępowania udzielić zabezpieczenia poprzez nakazanie dalszego zatrudniania go przez pracodawcę do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. W sprawach tych podstawą zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia. Udzielenia zabezpieczenia sąd może odmówić wyłącznie wtedy, gdy roszczenie jest mało prawdopodobne. Sąd uchyla postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, o ile obowiązany wykaże wysokie prawdopodobieństwo bezzasadności roszczenia.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, sąd nadaje klauzulę wykonalności i doręcza obowiązanej postanowienie z urzędu.

§ 3. Przepis art. 756² stosuje się odpowiednio”.

II. W projekcie nie został również uwzględniony postulat społeczny wyrażony w żądaniu NSZZ „Solidarność” przywrócenia udziału ławników w sprawach z zakresu prawa pracy. W stanowisku Prezydium nr 5/21 ws. zmian w ustawie - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021, poz. 1090) Związek domagał się od Rządu RP niezwłocznego podjęcia działań w celu przywrócenia, na dotychczasowych zasadach, udziału ławników sądowych w rozpatrywaniu spraw z zakresu prawa pracy.

W sprawach tych udział ławnika z uwagi na posiadane przez niego doświadczenie życiowe jest bardzo pomocny, zwłaszcza dla młodego i niedoświadczonego jeszcze sędziego. Przeprowadzone w 1964 r. przez Polską Akademię Nauk badania wykazały, że ławnicy stanowią ważny czynnik wywierający faktyczny wpływ na kształtowanie się orzecznictwa sądów powszechnych. Ławnicy w większym stopniu niż sędziowie zawodowi reprezentują opinię społeczną i z tego też powodu ich udział w procesie stosowania prawa pozwala na osiągnięcie większej zgodności wydanego orzeczenia z tą opinią. W opinii społecznej udział ławnika w orzekaniu stanowi swego rodzaju kontrolę społeczną nad procesem wymierzania sprawiedliwości i w efekcie może powodować poprawę wizerunku zarówno sędziów, jak i sądów w społeczeństwie². Sędziowie są do orzekania przygotowani od strony merytorycznej, zaś ławnicy mają doświadczenie życiowe, którego sędzia nie ma możliwości zdobyć. Ławnicy od podszewki znają realia pracy w zwykłych zakładach pracy, pochodzą z różnych środowisk i dzięki temu wiedzą więcej o życiu zwykłych ludzi.

W piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 9 sierpnia 2021 r. nr DLPC – V.054.57.2021, stanowiącym odpowiedź na stanowisko Związku wskazano, iż celem wprowadzenia przepisu art. 15zszs¹ ust. 1 pkt. 4 w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID -19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 1842 z późn. zm.) było „usprawnienie postępowań sądowych, by realnie zagwarantować obywatelom ich konstytucyjne prawo do sądu, którego elementem jest również zasada rozpoznawania spraw bez zbędnej zwłoki.” Podkreślano konsekwencje procesowe niezmienności wylosowanego składu orzekającego, wynikające z art. 47b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ograniczenie liczby członków składu orzekającego ma zminimalizować ryzyko odraczenia spraw w sytuacji zachorowania członków składu i przyczynić

² Metodyka pracy ławnika, Krzysztof Eichstaedt, Gerard Jankowiak, Andrzej Leciak, Barbara Przytuś-Chrostek, Artur Rycak, Marcin Sosiński, Marta Szczocarz-Krysiak Pod redakcją Artura Rycaka Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury Warszawa 2011 Wydawnictwo C.H. Beck

się do usprawnienia przebiegu postępowania. Celem zmiany miały być względy bezpieczeństwa oraz sprawności orzekania.

Odnosząc się do argumentu sprawności postępowania pragniemy wskazać na możliwość powoływania do składu orzekającego dodatkowych sędziów i ławników, jaką dają odpowiednio przepisy art. 47 § 1 i 2 oraz art. 171 § 1 i 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Utrzymanie ławniczego składu sądu orzekającego w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania karnego, wprowadzenie posiedzeń zdalnych z jednoczesnym zniesieniem składu ławniczego w sprawach cywilnych, w tym w sprawach z zakresu prawa pracy, stanowi rażącą niekonsekwencję ustawodawcy, w szczególności w odniesieniu do argumentu o względach bezpieczeństwa.

Odnosząc się do procedowania projektu nowelizacji z dnia 28 maja 2021 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1090) w odrębnym, pilnym trybie (§ 98 uchwały Rady Ministrów Nr 190 z dnia 29 października 2013 r.) jako uzasadniającego pominięcie procesu uzgodnień i konsultacji publicznych i opiniowania, przypominamy, iż zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1997, Nr 78, poz. 483) uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty. Tym samym, uchwała Rady Ministrów nie ma mocy wyłączenia obowiązku organu państwa wynikającego z przepisów rangi ustawowej. Co więcej, przepis art. 123 ust. 1 Konstytucji RP, w stosunku do kodeksów, wyłącza możliwość przyjęcia przez Radę Ministrów uchwalonego przez siebie projektu ustawy za pilny.

Podsumowując, przedstawione przez Ministerstwo Sprawiedliwości argumenty, które miały stanowić uzasadnienie zmian wprowadzonych w ustawie z dnia 28 maja 2021 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1090) są niespójne, wewnętrznie sprzeczne i nieprzekonywujące. Sam sposób procedowania projektu nowelizacji z dnia 28 maja 2021 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1090) został dokonany z rażącym naruszeniem przepisów ustawy o związkach zawodowych. To uzasadnia żądanie Związku przywrócenia stanu prawnego, w którym sprawy z zakresu prawa pracy będą rozpatrywane w składzie ławniczym.

Gdańsk, 28 września 2021 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

Z-ca PRZEWODNICZĄCEGO
KK NSZZ „Solidarność”

Bogdan Biś